

Kapitał początkowy

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Spis treści

Co to jest kapitał początkowy	3
Dla kogo ustalamy kapitał początkowy	3
Jakie dokumenty powinienes złożyć.	4
Gdzie powinienes złożyć dokumenty	6
Czy praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze podwyższy kapitał początkowy.	7
Jak wyliczamy kapitał początkowy	7
Jak wyliczamy kapitał początkowy – przykład.	9
Kiedy możesz złożyć wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego.	11
Podstawa prawna	11

Co to jest kapitał początkowy

To składki sprzed 1999 r. odtworzone na podstawie Twojego stażu pracy i Twoich zarobków. Od 1999 r. każda osoba ubezpieczona ma indywidualne konto w ZUS. Zapisujemy na nim wartość składek odprowadzonych na ubezpieczenia emerytalne i rentowe po 1998 r. Dopóki nie obliczymy Ci kapitału początkowego, na Twoim koncie będą zapisane tylko składki odprowadzone po 1998 r.

Ważne

Jeśli urodziłeś się po 1948 r., to wysokość Twojej emerytury zależy od wysokości środków zapisanych na Twoim koncie, czyli:

- kapitału początkowego oraz
- składek odprowadzonych po 1998 r.

Im więcej lat przepracowałeś przed 1999 r., tym większy wpływ na wysokość Twojej emerytury będzie miał kapitał początkowy.

Ważne

Wysokość kapitału początkowego zależy od Twoich okresów składkowych i nieskładkowych przed 1999 r. oraz od Twojego dochodu, od którego były naliczane składki na ubezpieczenie społeczne przed 1999 r.

Możemy naliczyć Ci składki za okres przed 1999 r. i zapisać je na Twoim indywidualnym koncie, jeśli złożysz wniosek o ustalenie kapitału początkowego. Jeżeli go nie złożysz, kapitał początkowy ustalimy Ci dopiero wtedy, gdy wystąpisz o emeryturę. Nie zwlekaj jednak ze złożeniem wniosku o ustalenie kapitału początkowego. Wiele zakładów pracy jest likwidowanych lub przekształcanych i później możesz mieć problemy z odnalezieniem niezbędnych dokumentów

Dla kogo ustalamy kapitał początkowy

Kapitał początkowy ustalimy Ci, jeśli urodziłeś się po 1948 r. i byłeś zatrudniony lub sam opłacałeś składki na ubezpieczenie społeczne przed 1999 r.

Obliczymy Ci kapitał początkowy także wtedy, gdy urodziłeś się przed 1949 r. i spełniasz łącznie następujące warunki:

- osiągnąłeś powszechny wiek emerytalny po 31 grudnia 1998 r.,
- złożyłeś po raz pierwszy wniosek o emeryturę z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego po 31 grudnia 2008 r. i wystąpiłeś o obliczenie emerytury według nowych, zreformowanych zasad,

- masz okresy składkowe i nieskładkowe – co najmniej 20 lat, jeśli jesteś kobietą, lub co najmniej 25 lat, jeśli jesteś mężczyzną (**okresy nieskładkowe uwzględniamy tylko w części, która nie przekracza 1/3 okresów składkowych**),
- po tym, jak osiągnąłeś powszechny wiek emerytalny, kontynuowałeś ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Jakie dokumenty powinieneś złożyć

1. Wypełnione druki:

- *Wniosek w sprawie kapitału początkowego* (EKP),
- *Informacja o okresach składkowych i nieskładkowych* (ERP-6),
- *Informacja dotycząca przebiegu ubezpieczenia osoby ubezpieczonej* (E 207 PL) – jeśli mieszkales lub byłeś ubezpieczony w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub w państwach, z którymi Polska zawarła umowy dwustronne o zabezpieczeniu społecznym.
Druki znajdziesz w każdej naszej placówce i na stronie www.zus.pl.

2. Dokumenty, które potwierdzają Twój staż – okresy składkowe i nieskładkowe:

- np. świadectwa pracy, zaświadczenia pracodawców lub legitymacje ubezpieczeniowe (gdy jest w nich wpis o okresach zatrudnienia); jeśli nie masz takich dokumentów, a zakład pracy został zlikwidowany, możesz przedstawić inne dowody, o ile na ich podstawie będziemy mogli ustalić okres zatrudnienia, np.:
 - uwierzytelnione kopie dokumentów lub ich odpisy wydane przez archiwum lub jednostkę przechowującą dokumentację zakładów pracy, które już nie istnieją,
 - umowy o pracę, legitymacje służbowe, legitymacje związków zawodowych, pisma kierowane przez pracodawcę do Ciebie w czasie trwania zatrudnienia (np. o powołaniu, mianowaniu, zmianie angażu, udzieleniu urlopu, zwolnieniu),
 - zeznania świadków (najlepiej byłych współpracowników) złożone na druku ERP-8 oraz Twoje oświadczenie w sprawie braku dokumentów na druku ERP-9, aby udowodnić okresy zatrudnienia:
 - przed 15 listopada 1991 r.,
 - po 14 listopada 1991 r., jeśli dokumenty zostały zniszczone wskutek powodzi w 1997 r., 2010 r. lub w 2024 r.,
 - młodzińskich pracowników przed 1 stycznia 1975 r.

Okresy składkowe to te, za które miałeś opłacone składki na ubezpieczenie społeczne lub za które nie trzeba było opłacać składek, a które są wymienione w art. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1631, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą emerytalną, np. okresy pracy na podstawie umowy o pracę, prowadzenia działalności gospodarczej, czynnej służby wojskowej.

Okresy nieskładkowe to te, za które nie opłacałeś składek lub nie opłacał ich Twój płatnik, wymienione w art. 7 ustawy emerytalnej, które uwzględnimy Ci do obliczenia kapitału początkowego, np. okresy:

- pobierania zasiłków chorobowego i opiekuńczego, wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wypłaconego na podstawie Kodeksu pracy (lub innych przepisów), świadczenia rehabilitacyjnego,
- opieki nad dziećmi,
- nauki w szkole wyższej.

- jeśli byłeś **zatrudniony w małych zakładach pracy** (zatrudniających do 20 pracowników), sami poświadczymy Twoje ubezpieczenie; podaj w *Informacji o okresach składkowych i nieskładkowych* (ERP-6) następujące dane:
 - okres zatrudnienia,
 - nazwę zakładu pracy lub imię i nazwisko pracodawcy,
 - adres zakładu pracy,
 - numer konta płatnika (NKP) – Twojego pracodawcy – jeśli go znasz (był nadawany przez nas przed 1999 r.; możesz sprawdzić w legitymacji ubezpieczeniowej, czy pracodawca go podał),
- jeśli **prowadziłeś działalność na własny rachunek lub byłeś osobą współpracującą** albo **wykonywałeś działalność twórczą lub artystyczną** – podaj w *Informacji o okresach składkowych i nieskładkowych* (ERP-6) okresy i rodzaj prowadzonej działalności, adres jej prowadzenia oraz numer konta płatnika (NKP),
- jeśli pobierałeś **zasiłki dla bezrobotnych** – dołącz zaświadczenie z urzędu pracy,
- jeśli pobierałeś **stałe zasiłki z opieki społecznej**, od których były opłacone składki na ubezpieczenie społeczne – dołącz zaświadczenie z ośrodka pomocy społecznej,
- jeśli chcesz, żebyśmy zaliczyli Ci okresy **zasadniczej służby wojskowej** lub **zastępczych form tej służby, nadterminowej zasadniczej służby wojskowej** lub **odbywania ćwiczeń wojskowych** – dołącz kserokopię książeczki wojskowej, której zgodność z oryginałem poświadczyl Twój pracodawca lub nasz pracownik, albo zaświadczenie wojskowej komendy uzupełnień,
- jeśli chcesz, żebyśmy zaliczyli Ci okresy **służby zawodowej** – dołącz zaświadczenie organów, w których pełniłeś służbę,
- jeśli chcesz, żebyśmy zaliczyli Ci **okres niewykonywania zatrudnienia z powodu opieki nad dzieckiem** lub dziećmi – dołącz oświadczenie własne o sprawowaniu osobistej opieki nad dzieckiem lub dziećmi oraz odpis aktu urodzenia dziecka lub odpisy aktów urodzenia dzieci,

- jeśli przed 1999 r. studiowałeś – dołącz zaświadczenie z uczelni, które potwierdza, że ukończyłeś studia, a także okres ich trwania i programowy wymiar studiów; może to być również dyplom, o ile jest w nim zawarty programowy wymiar studiów.

Ważne

W kapitale początkowym nie uwzględniamy okresów rolnych (okresów opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników i okresów prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w tym gospodarstwie).

3. Dokumenty, które potwierdzają wysokość Twojego wynagrodzenia (potrzebne do ustalenia podstawy kapitału początkowego):

- zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, wydane przez pracodawcę, z Twoim wynagrodzeniem ze stosunku pracy, od którego pracodawca musiał opłacać składki na ubezpieczenie społeczne, albo
- legitymację ubezpieczeniową z wpisami o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, albo
- dowody zastępcze, takie jak kserokopie dokumentów uwierzytelnione i wydane przez archiwa lub inne jednostki, które zajmują się przechowywaniem dokumentów ze zlikwidowanych zakładów pracy; więcej informacji na temat tego, gdzie znaleźć dokumentację zlikwidowanych zakładów pracy, znajdziesz na stronie www.zus.pl.

Ważne

Jeśli byłeś w stosunku pracy, np. miałeś zawartą umowę o pracę, a nie złożyłeś dokumentu o wysokości wynagrodzenia, które wówczas otrzymywałeś, do ustalenia podstawy wyliczenia kapitału początkowego za ten okres przyjmujemy obowiązujące wtedy **wynagrodzenie minimalne – proporcjonalnie do okresu pracy i wymiaru czasu pracy**.

Gdzie powinienś złożyć dokumenty

Wniosek o ustalenie kapitału początkowego z dokumentami możesz złożyć w każdej naszej placówce. Rozpatrzy go jednostka ZUS właściwa według Twojego miejsca zamieszkania. To od niej dostaniesz decyzję o ustaleniu kapitału początkowego. Wniosek i dokumenty możesz też przesać pocztą. Wniosek w formie elektronicznej możesz złożyć przez Platformę Usług Elektronicznych (PUE)/eZUS (www.zus.pl), ale pozostałe dokumenty złóż w naszej placówce albo wyślij je pocztą.

Ważne

Złóż oryginały dokumentów. Jeśli chcesz dostarczyć nam kopie, musi poświadczyć je notariusz.

Oryginały dokumentów zwrócimy Ci wraz z decyzją. Nie dotyczy to dokumentów z Twoim wynagrodzeniem – one zostaną w Twoich aktach.

Czy praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze podwyższy kapitał początkowy

Jeśli urodziłeś się po 31 grudnia 1948 r., praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wpłynie na wysokość Twojego kapitału początkowego. Otrzymasz rekompensatę w formie dodatku do kapitału początkowego, jeśli spełnisz następujące warunki:

- przed 1 stycznia 2009 r. pracowałeś w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez co najmniej 15 lat,
- nie masz ustalonego decyzją prawomocną prawa do wcześniejszej emerytury (emerytury pomostowej, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, innej wcześniejszej emerytury z powodu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze ani emerytury na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych lub przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy),
- wystąpisz z wnioskiem o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym.

Ustalimy Ci rekompensatę, jeśli do wniosku o emeryturę dołączysz świadectwo pracy lub zaświadczenie, które potwierdza, że wykonywałeś pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Jak wyliczamy kapitał początkowy

Krok 1. Wyliczamy podstawę kapitału początkowego, czyli porównujemy Twoje zarobki do przeciętnych wynagrodzeń i ustalamy wskaźnik wysokości podstawy.

Podstawę kapitału początkowego ustalamy od wynagrodzenia:

- z kolejnych 10 lat kalendarzowych sprzed 1 stycznia 1999 r.,
- z 20 dowolnie wybranych lat kalendarzowych sprzed 1 stycznia 1999 r.,
- z faktycznego okresu ubezpieczenia; dotyczy to osób, które:
 - urodziły się 31 grudnia 1968 r. lub później i nie mogą udowodnić zarobków z 10 kolejnych lat kalendarzowych przed 1 stycznia 1999 r.,
 - urodziły się przed 31 grudnia 1968 r., ale nie mogą udowodnić co najmniej 10 kolejnych lat kalendarzowych sprzed 1 stycznia 1999 r., w których osiągały zarobki, ponieważ odbywały czynną służbę wojskową (zastępczą służbę wojskową), były na urlopie wychowawczym albo uczyły się w szkole wyższej (o ile ją ukończyły).

Jeśli byłeś objęty ubezpieczeniami społecznymi za granicą:

- w państwie członkowskim Unii Europejskiej albo Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub

- w państwach, z którym Polska zawarła umowy dwustronne o zabezpieczeniu społecznym, przy ustalaniu podstawy z 10 lat oraz z faktycznego okresu ubezpieczenia pomijamy pełne lata kalendarzowe ubezpieczenia za granicą.

Jeśli 31 grudnia 1998 r. miałeś prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy i miałeś do niej prawo także 1 stycznia 1999 r., do ustalenia podstawy kapitału początkowego możemy wykorzystać wskaźnik wysokości podstawy renty z decyzji, w której przyznaliśmy Ci rentę lub przeliczyliśmy jej wysokość – jeśli tak wskażesz we wniosku.

Mnożymy wskaźnik przez 1220,89 zł – tj. kwotę bazową, która obowiązywała 1 stycznia 1999 r. (100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z II kwartału 1998 r.). Otrzymujemy podstawę kapitału (w złotych).

Krok 2. Wyliczamy części kapitału początkowego:

- składkową – za okresy składkowe; liczymy je po 1,3% podstawy kapitału za każdy rok (z uwzględnieniem pełnych miesięcy) według algorytmu: $(\text{liczba miesięcy okresów składkowych} \times 1,3\%) : 12 \times \text{podstawa kapitału} =$ = część wyliczona za okresy składkowe w zł
- nieskładkową – za okresy nieskładkowe; liczymy je po 0,7% podstawy kapitału za każdy rok (z uwzględnieniem pełnych miesięcy) według algorytmu: $(\text{liczba miesięcy okresów nieskładkowych} \times 0,7\%) : 12 \times$ $\times \text{podstawa kapitału} =$ część wyliczona za okresy nieskładkowe w zł
- socjalną – mnożymy 293,01 zł (czyli 24% z 1220,89 zł) przez współczynnik p

Współczynnik p obliczamy wg wzoru:

$$p = \sqrt{\frac{\text{wiek ubezpieczonego} - 18}{\text{wiek emerytalny} - 18} \times \frac{\text{staż ubezpieczeniowy}}{\text{wymagany staż}}}$$

gdzie:

wiek ubezpieczonego – wiek na 31 grudnia 1998 r. (w pełnych latach) – jeśli 31 grudnia 1998 r. miałeś więcej niż 6 miesięcy ponad wiek ustalony w latach, Twój wiek zaokrąglamy w górę,

wiek emerytalny – 60 lat (kobiety) lub 65 lat (mężczyźni),

staż ubezpieczeniowy – udowodnione okresy składkowe i nieskładkowe:

- 1) w pełnych latach po zaokrągleniu w górę, jeśli Twój staż przekraczał 6 miesięcy ponad pełne lata, lub
- 2) w dniach, jeśli Twój staż nie przekraczał 6 miesięcy i 1 dnia, za rok kalendarzowy przyjmujemy 360 dni, a za miesiąc – 30 dni,

wymagany staż – 20 lat lub 7200 dni, jeśli jesteś kobietą, albo 25 lat lub 9000 dni, jeśli jesteś mężczyzną,

18 – wiek rozpoczęcia aktywności zawodowej; jeżeli Twój pierwszy okres składkowy (zatrudnienia) przypada na wcześniejsze lata, wstaw faktyczny wiek (np. 16 lub 17 lat), w którym byłeś ubezpieczony.

Ważne

Okresy nieskładkowe uwzględniamy tylko w części, która nie przekracza 1/3 okresów składkowych. Nie dotyczy to okresu opieki nad dziećmi. Choć jest okresem nieskładkowym, w kapitale początkowym uwzględniamy go w pełnym wymiarze i liczymy po 1,3% podstawy kapitału.

Jeśli ukończyłeś studia wyższe przed 1999 r., a ich wymiar jest dłuższy niż 1/3 okresów składkowych do 31 grudnia 1998 r., to w chwili przejścia na emeryturę przeliczymy Twój kapitał początkowy. Uwzględnimy okres studiów w części, która nie przekracza 1/3 okresów składkowych udowodnionych do dnia złożenia wniosku o emeryturę.

Krok 3. Sumujemy poszczególne części kapitału początkowego i ustalamy hipotetyczną emeryturę.

$$\begin{aligned} & \text{Część składkowa} + \text{część nieskładkowa} + \text{część socjalna} = \\ & = \text{kwota hipotetycznej emerytury na 31 grudnia 1998 r.} \end{aligned}$$

Krok 4. Mnożymy kwotę hipotetycznej emerytury przez średnie dalsze trwanie życia.

Kwota hipotetycznej emerytury $\times$ 209 miesięcy (średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku 62 lat) = **kapitał początkowy** wyliczony na 1 stycznia 1999 r.

Kwotę kapitału początkowego zapiszemy na Twoim indywidualnym koncie w ZUS i będziemy co roku waloryzować.

Jak wyliczamy kapitał początkowy – przykład

Pani Olga 31 grudnia 1998 r. miała 40 lat i 8 miesięcy oraz udowodniła:

- 16 lat (192 miesiące) okresów składkowych,
- 5 lat (60 miesięcy) okresów nieskładkowych, w tym 3 lata (36 miesięcy) okresów opieki nad dzieckiem,
- zarobki z 10 lat kalendarzowych z okresu od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r.

Krok 1. Obliczenie podstawy wymiaru:

Lp.	Rok kalendarzowy	Zarobki (w zł)	Kwota rocznego przeciętnego wynagrodzenia (w zł)	Wskaźnik (w %)
1	1989	2 232 986,40	2 481 096,00	90,00
2	1990	15 073 885,68	12 355 644,00	122,00
3	1991	23 788 800,00	21 240 000,00	112,00
4	1992	38 051 688,00	35 220 000,00	108,04
5	1993	48 649 512,00	47 940 000,00	101,48
6	1994	99 752 947,20	63 936 000,00	156,02
7	1995	15 980,11	8 431,44	189,53
8	1996	19 475,93	10 476,00	185,91
9	1997	23 843,73	12 743,16	187,11
10	1998	26 874,13	14 873,88	180,68
Suma:				1432,77

Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynosi 143,28% i jest średnią arytmetyczną wskaźników z 10 lat kalendarzowych.

Podstawa wymiaru wynosi 1220,89 zł (tj. kwota bazowa) ×
× 143,28% = **1749,29 zł**

Krok 2.

Część składkowa: (192 miesiące składkowe × 1,3%) : 12 miesięcy ×
× 1749,29 zł (podstawa kapitału) = **363,85 zł**

Część nieskładkowa: (24 miesiące nieskładkowe × 0,7%) : 12 × 1749,29 zł
(podstawa kapitału) + (36 miesięcy nieskładkowych [opieka nad dzieckiem] ×
× 1,3%) : 12 × 1749,29 zł (podstawa kapitału) = 24,49 zł + 68,22 zł = **92,71 zł**

Część socjalna: 293,01 zł (czyli 24% z 1220,89 zł) × 75,83% (wskaźnik p) =
= **222,19 zł**

$$\sqrt{\frac{41 - 18}{60 - 18} \times \frac{21}{20}} = 75,83\%$$

Krok 3. Suma części socjalnej + części składkowej + części nieskładkowej) =
= **678,75 zł** (wysokość hipotetycznej emerytury na 1 stycznia 1999 r.)

Krok 4. Kapitał początkowy pani Olgi wynosi 678,75 zł × 209 miesięcy =
= **141 858,75 zł**

Kiedy możesz złożyć wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego

Możesz zrobić to w każdym czasie – nawet jeśli już przyznaliśmy Ci emeryturę – gdy:

- masz dokumenty, których dotychczas u nas nie złożyłeś, a które mają wpływ na Twój staż lub na wysokość podstawy kapitału (np. zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dodatkowego zatrudnienia na 1/2 etatu przed 1999 r.), albo
- zmienia się przepisy o sposobie obliczania wcześniej ustalonego kapitału początkowego.

Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1631, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1696),
- Komunikat Prezesa GUS z dnia 25 marca 1999 r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn (M.P. nr 12, poz. 173).

Warszawa, maj 2025

Zdjęcie na okładce: IgorVetushko – depositphotos.com
Skład: Poligrafia ZUS w Warszawie. Zam. nr 1241/25

Złatwiaj sprawy w **ZUS** bez wychodzenia z domu

www.zus.pl

aktualności i ważne informacje

e-wizyta

wideorozmowa z ekspertem ZUS
www.zus.pl/e-wizyta

PUE/eZUS

elektroniczna obsługa spraw

mZUS

aplikacja mobilna

kontakt

Centrum Kontaktu Klientów ZUS

■ Centrum Kontaktu Klientów ZUS:

- **22 560-16-00** dla tel. komórkowych i stacjonarnych
koszt połączenia według umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym
- e-mail: cot@zus.pl